

«فرهیختگان» به بهانه افتتاح کنسرسیوم انرژی های نوو تجدیدپذیر از اهداف کنسرسیوم های دانشگاه آزاد اسلامی گزارش می دهد

فرمول هم افزایی برای پروژه های ملی راهبردی

سارا طاهری روزنامه نگار

پس از انقلاب اسلامی شاهد رشد چشمگیری در فعالیت های پژوهشی در سطح کشور بوده ایم تا جایی که در طول ۴۰ سال پس از انقلاب، جایگاه ایران در پژوهش و فناوری و با یک جهش روبه رو بوده است. طی این سال ها واحدهای پژوهشی زیادی در کشور تاسیس شده و توسعه پیدا کرده اند و هرساله منابع زیادی برای انجام طرح های مختلف تحقیقاتی اختصاص پیدا می کند. با وجود این در سال های اخیر با توجه به مشکلات اقتصادی و محدودیت منابع، ضرورت ارتقای بهره وری و نیز انطباق طرح های تحقیقاتی با نیازهای اصلی کشور بیش از پیش نمایان شده است.

در حال حاضر پراکنده کاری، انجام پژوهش های موازی و عدم انطباق طرح های تحقیقاتی با نیازها و اولویت های اصلی کشور از معضلاتی هستند که منجر به اتلاف منابع و توان علمی می شوند. در همین راستا دانشگاه آزاد اسلامی در دوره مدیریت فعلی خود تلاش کرده تا این دغدغه را مرتفع کند. یکی از اقداماتی که توانسته تا حدودی این دغدغه را رفع کند برنامه پایش (پژوهش ارتگذار شبکه ای دانشگاه آزاد اسلامی) است که به دنبال تبدیل چالش های کلان کشور به زمینه های پژوهشی است تا استادان و دانشجو بتوانند براساس آن موضوع پایان نامه یا رساله را تعریف کنند. البته برای

کنسرسیوم ها چه اهدافی را دنبال می کنند؟

کنسرسیوم های دانشگاه آزاد اسلامی اهدافی را نیز دنبال می کنند که شاید یکی از مهم ترین این اهداف، تعریف پروژه های راهبردی در سطح کلان ملی (Mega Project) و مدیریت اجرای این پروژه ها در جهت رفع نیازهای کشور باشد. البته ساماندهی، همسوسازی، آموزش و توانمندسازی پتانسیل های موجود در حوزه واحدهای پژوهشی در بدنه دانشگاه آزاد اسلامی با هدف ارتقای بهره وری در اجرای پروژه های کلان ملی تعریف شده یکی دیگر از اهدافی است که در این کنسرسیوم ها دنبال می شود. در این کنسرسیوم ها همچنین تلاش می شود همفکری و تقسیم کار در حوزه طرح های تحقیقاتی ایجاد شود تا از انجام پژوهش های موازی و تکراری جلوگیری شود. همچنین تلاش برای انطباق طرح های تحقیقاتی مراکز عضو کنسرسیوم با نیازهای کشور از دیگر اهدافی است که در این کنسرسیوم ها مدنظر قرار گرفته است. شبکه سازی امکانات و تجهیزات تخصصی و تحقیقاتی به منظور هم افزایی ظرفیت ها، ایجاد فرصت جذب منابع مالی پژوهش از مراکز مختلف دولتی و عمومی برای انجام طرح های تحقیقاتی؛ احصای خلأ های تخصصی کشور به منظور ساماندهی هرچه بیشتر تربیت نیروی تخصصی در داخل و خارج از کشور و ایجاد بانک اطلاعاتی تحقیقات علوم مختلف و به اشتراک گذاری آن برای اعضای کنسرسیوم در قالب شبکه ملی از دیگر اهداف کنسرسیوم های دانشگاه آزاد اسلامی است. همچنین ایجاد مرکز جامع آمار علمی و اجتماعی در حوزه مأموریت های کنسرسیوم و فراهم سازی امکان انجام کارآزمایی های بزرگ تر در پروژه های ملی و بین المللی از طریق تامین نمونه های بیشتر با بهره برداری از ظرفیت های واحدهای پژوهشی عضو کنسرسیوم نیز در این نهادها دنبال می شود. نکته دیگری که در کنسرسیوم های دانشگاه آزاد اسلامی مدنظر قرار گرفته است، همکاری واحدهای پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی در قالب طرح تعاون تجهیزات و البته همکاری با پژوهشگاه و شبکه آزمایشگاهی دانشگاه

آزاد اسلامی به عنوان بازوی صندوق ASF است. در این نهادها قرار است هم افزایی توانمندی های واحدهای پژوهشی با موضوعات مشابه از لحاظ سخت افزاری و نرم افزاری نیز صورت گیرد و مدل های مشارکت واحدهای پژوهشی در اخذ طرح های برون دانشگاهی با توجه به میزان و نحوه مشارکت هر مرکز تحقیقاتی در حصول به شرح خدمات مدنظر کارفرما در طرح ارائه شود. همچنین تدوین سازوکارهای ارتقا و تقویت توانمندی های واحدهای پژوهشی با مأموریت مشابه جهت تجاری سازی محصولات دانش بنیان تولید شده در کنسرسیوم ها و بستر سازی هدفمند برای تجاری سازی محصولات دانش بنیان کنسرسیوم ها با توجه به نیازهای بومی مناطق مختلف کشور و هدایت واحدهای پژوهشی استان های مختلف در راستای اهداف کنسرسیوم ها از موضوعات دیگری است که در تشکیل این نهادها به آن توجه شده است. ارتقای بهره وری ظرفیت های بالقوه اعضای هیات علمی فعال و علاقه مند به مشارکت در انجام طرح های برون دانشگاهی و مشترک در واحدهای مختلف دانشگاه آزاد اسلامی توسط معرفی و جذب آنها در کنسرسیوم های مرتبط در سطح کشور از اهداف دیگر کنسرسیوم های دانشگاه آزاد اسلامی است. دانشگاه

آزاد اسلامی در حال حاضر پنج کنسرسیوم دارد که با راه اندازی شده یا در آستانه افتتاح است. بر همین اساس چندی است در راستای سند دانشگاه اسلامی و برنامه راهبردی دانشگاه آزاد اسلامی و البته برای همسوسازی پتانسیل های موجود در حوزه واحدهای پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی و با هدف اجرای پروژه های کلان ملی مربوطه و برطرف کردن نیازهای اساسی کشور در این زمینه ها، کنسرسیوم واحدهای پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی در زمینه های تخصصی مختلف تشکیل شده است. دانشگاه آزاد اسلامی پیش از این سه کنسرسیوم فعال داشت که روز گذشته نیز دبیرخانه چهارمین کنسرسیوم با عنوان انرژی های نو و تجدیدپذیر در واحد بوشهر به صورت مجازی افتتاح شد. دبیرخانه این کنسرسیوم در واحد بوشهر مستقر است و واحدهای بوشهر، علی آبادکتول، سمنان، شهرضا، اردبیل، درفول، دماوند، بجنورد، نجف آباد، ایذه، رشت و اهر، ۱۲ عنوان خواهند بود. البته پنجمین کنسرسیوم هم با عنوان آسیب های اجتماعی است که هنوز در مراحل اولیه انتخاب دبیرخانه بوده و در آستانه افتتاح است.

کنسرسیوم گیاهان دارویی

کنسرسیوم گیاهان دارویی قبلا افتتاح شده و دبیرخانه آن در واحد بروجرد مستقر است؛ اعضای این کنسرسیوم شامل مراکز تحقیقاتی واحدهای دانشگاهی بروجرد، علوم و تحقیقات، زاهدان، شوشتر، تاکستان، اردبیل، بیرجند، شوقدس، میانه، اراک، کرمانشاه، خوراسگان، یادگار امام (ره)، نیشابور و گرگان است. واحد بروجرد در منطقه ای از لحاظ جغرافیایی قرار دارد که تنوع آب و هوایی و تنوع اقلیمی آن موجب تنوع پوشش گیاهی شده است، به طوری که بعضی از گونه های گیاهی آن در ایران منحصر به فرد است و فقط در لرستان رشد می کند. حدود ۱۷۰۰ گونه گیاهی در استان وجود دارد که حدود ۵۰ درصد آنها گیاهان دارویی هستند و برخی از این گیاهان دارویی هم مختص استان هستند. در واحد بروجرد زیرساخت های بسیار خوبی در زمینه گیاهان دارویی وجود دارد که از آن جمله می توان به امکانات آزمایشگاهی بسیار مجهز مانند دستگاه هایی که برای استخراج اسانس ها از حوزه شناسایی مواد موثره گیاهان استفاده می شود، اشاره کرد. همچنین نیروی انسانی ماهری در این دانشگاه مانند گروه شیمی، گروه فیتوشیمی، گروه های کشاورزی و منابع طبیعی حضور دارند که باعث شد این کنسرسیوم برای واحد بروجرد انتخاب شود.

کنسرسیوم نانو

کنسرسیوم نانو نخستین کنسرسیوم مراکز تحقیقاتی دانشگاه آزاد اسلامی است که فعلا در حال بررسی انتخاب دبیرخانه بوده و واحدهای تبریز، مرودشت، شیراز، اهواز و تهران جنوب از اعضای آن هستند. اقتصاد خلاقیت، نوآوری و فناوری، اقتصاد نوین دنیاست که فناوری نانو دانشگاه آزاد اسلامی در این مسیر حرکت می کند. دانشگاه آزاد اسلامی خوشبختانه نه تنها در بحث فناوری نانو حرف های خوبی برای گفتن دارد. بنابراین کنسرسیوم نانو قرار است به صورت جدی تر تولید محصولات علمی از این زمینه را مدنظر قرار دهد.

کنسرسیوم امنیت غذایی

کنسرسیوم امنیت غذایی سومین کنسرسیوم دانشگاه آزاد اسلامی است که دبیرخانه آن در واحد اراک مستقر است و واحد اراک، علوم و تحقیقات، درفول، بروجرد، یزد، کرمان، آزادشهر، ورامین و اهر از اعضای آن هستند. جهان اکنون با سه چالش عمده در حوزه غذایی از جمله افزایش گرسنگی در جهان، نبود تعادل در رژیم غذایی و در معرض نابودی قرار گرفتن محیط زیست مواجه است که باید با مدیریت علمی مبتنی بر دانش و تکنولوژی حل شوند. افشین اسماعیلی فر، رئیس پژوهشگاه امنیت غذایی و استان مرکزی و رئیس دبیرخانه کنسرسیوم غذا و امنیت غذایی دانشگاه آزاد اسلامی در گفت و گو با «فرهیختگان» درباره این کنسرسیوم توضیح داد: «این کنسرسیوم متشکل از مراکز تحقیقاتی دانشگاه آزاد اسلامی با مأموریت غذا و امنیت غذایی هستند. دبیرخانه آن در واحد اراک مستقر است و مسئولیت دبیرخانه با پژوهشگاه امنیت غذایی دانشگاه آزاد اسلامی اراک است.» او ادامه داد: «از شهرپورماه مسئولیت این کنسرسیوم به ما واگذار و کار برنامه ریزی، هدایت،

کنسرسیوم انرژی های نو و تجدیدپذیر

چهارمین کنسرسیوم مراکز تحقیقاتی دانشگاه آزاد اسلامی بعد از کنسرسیوم های نانو، گیاهان دارویی، امنیت غذایی تحت عنوان کنسرسیوم انرژی های نو و تجدیدپذیر مجوز فعالیت گرفته است. دبیرخانه این کنسرسیوم در واحد بوشهر مستقر است و مراکز تحقیقاتی واحدهای دانشگاهی بوشهر، علی آبادکتول، سمنان، شهرضا، اردبیل، درفول، دماوند، بجنورد، نجف آباد، ایذه، رشت و اهر از اعضای آن هستند. اما علت تشکیل این کنسرسیوم چه بود؟ باتوجه به رشد جوامع صنعتی و نیاز روزافزون این جوامع به انرژی و همچنین محدودیت و توزیع غیریکساخت منابع فسیلی انرژی (نفت، گاز و زغال سنگ) در جهان، توجه به انرژی های جایگزین مانند انرژی های حاصل از باد، خورشید، زمین گرمایی و همچنین آب (برق آبی یا امواج دریا) اهمیت زیادی پیدا کرده است. نکته مهم تر اینکه این انرژی ها خصوصیاتی مثل پاک، در دسترس بودن و تجدیدپذیر بودن نیز دارند. دانشگاه آزاد اسلامی نیز به عنوان مرجع علمی معتبر در کشور تلاش کرد با ورود به این مقوله علمی و کاربردی از پراکنده کاری و انجام پژوهش های موازی جلوگیری کند و با جمع امکانات نرم افزاری و سخت افزاری در ایجاد و معرفی منابع جدید انرژی و معرفی آن به صنعت و جامعه نقش اساسی ایفا کند. برای هماهنگی، برنامه ریزی و اشتراک گذاری توان علمی که موجب هم افزایی و رشد و شتاب هرچه بیشتر در مسیر رفع نیازهای تحقیقاتی جامعه می شود، مجوز استقرار دبیرخانه کنسرسیوم انرژی های نو و تجدیدپذیر مراکز تحقیقاتی دانشگاه آزاد اسلامی به واحد دانشگاهی بوشهر داده شده است. مهدی نکیسا، رئیس دبیرخانه

انسجام و جلوگیری از موازی کاری در خصوص فعالیت این مراکز آغاز شد و در آبان ماه نیز اولین نشست این کنسرسیوم با حضور اعضا و دستگاه های اجرایی طرف تفاهنامه برگزار شد. «رئیس پژوهشگاه امنیت غذایی و استان مرکزی و رئیس دبیرخانه کنسرسیوم غذا و امنیت غذایی دانشگاه آزاد اسلامی اضافه کرد: «پیش از این در سطح دانشگاه آزاد اسلامی استان مرکزی، در حوزه محصولات استراتژیک کار خود را آغاز کرده و به کشت دانه های روغنی اقدام کردیم. در حال حاضر کشت دانه های روغنی به تمام واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی و کنسرسیوم های عضو دبیرخانه نیز ابلاغ شده است.» اسماعیلی فر گفت: «پژوهشگاه امنیت غذایی از آغاز تاسیس معرفی ارقام جدید دانه های روغنی، مدیریت آفات، بیماری ها و علف های هرز، ایجاد بانک بذر دانه های روغنی و کنترل کیفیت را به عنوان اولویت کاری خود تعیین کرد و در این راستا اقدام می کند. در زمینه مراکز تحقیقاتی عضو کنسرسیوم می توان گیاهان دارویی، سلامت و امنیت غذایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد درفول، غذا و شیرینی دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد، فناوری های نوین تولید غذای سالم دانشگاه آزاد اسلامی واحد ورامین و علوم دامی و کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر را نام برد.»

انرژی های نو و تجدیدپذیر دانشگاه آزاد اسلامی در گفت و گو با «فرهیختگان» گفت: «برنامه اجرایی و عملیاتی دبیرخانه انرژی های نو و تجدیدپذیر دانشگاه آزاد اسلامی با حضور روسای واحدهای استان بوشهر، رئیس استان و دهقانی فیروزآبادی معاون تحقیقات نوآوری و فناوری افتتاح شد.» او ادامه داد: «هدف از کنسرسیوم هانیز پیوند چند مرکز تحقیقاتی برای هماهنگی، تقسیم کار، پرهیز از دوباره کاری و موازی کاری است. یکی دیگر از اهداف کنسرسیوم ها انتقال و اشتراک تجربیات و هم افزایی علمی بین واحدهایی است که زیر نظر کنسرسیوم ها فعالیت می کنند که در راستای انرژی های نو و تجدیدپذیر فعال هستند.» او با بیان اینکه ما به عنوان دبیرخانه وظیفه هماهنگی و حرکت مراکز تحقیقاتی زیر نظر دبیرخانه و همچنین هم راستا کردن آن بر مبنای یک برنامه منسجم با چشم اندازی معقول را دنبال می کنیم، در خصوص اهداف و برنامه های کنسرسیوم انرژی های نو و تجدیدپذیر توضیح داد: «برگزاری های دوره ها و وبینارهای مشترک، تشکیل بانک اطلاعاتی و کمیته های متخصصان در حوزه های انرژی های نو و تجدیدپذیر، تولید بروشورها و کتابچه هایی در سطح ملی و بین المللی، چاپ مقالات و همچنین بحث ثبت اختراعات در حوزه انرژی های نو و تجدیدپذیر و استفاده از آن در صنعت برای تجاری سازی و همچنین استفاده از تجربیات و هم افزایی ادارات و نهادهای دولتی و خصوصی که با دبیرخانه کنسرسیوم همکاری خواهند کرد از برنامه ها و اهداف کنسرسیوم انرژی های نو و تجدیدپذیر است.» رئیس دبیرخانه انرژی های نو و تجدیدپذیر دانشگاه آزاد اسلامی در ادامه اظهار کرد: «با توجه به وجود ظرفیت ها، قابلیت ها، مزیت ها و موقعیت ممتاز استان بوشهر در زمینه استفاده از انرژی های نو مانند انرژی های خورشیدی، بادی و امواج دریا و شناسایی نیاز جامعه و صنعت به انرژی های پاک، تجدیدپذیر و در دسترس و از آن قیمت بودن، هر یک از توانمندی های موجود به نحوی می توانند پاسخگوی نیاز ادارات، جامعه و صنایع استان بوشهر باشند، بهمین دلیل استان بوشهر برای دبیرخانه انرژی های نو و تجدیدپذیر انتخاب شد.»

کنسرسیوم آسیب های اجتماعی

کنسرسیوم آسیب های اجتماعی نیز فعلا در حال بررسی انتخاب دبیرخانه و در آستانه افتتاح است و مراکز تحقیقاتی واحدهای اسلامشهر، سنجند، ارومیه، رودهن، کرمانشاه، دهقان و شاهورد از اعضای آن هستند. یکی از دغدغه های امروز جامعه ایرانی فراوانی و افزایش بروز آسیب های اجتماعی است که ابعاد دیگری در جنبه های روانی و فرهنگی را به خود معطوف داشته است. مقوله آسیب های اجتماعی در سال های اخیر تبدیل به موضوعی مهم در عرصه سیاست گذاری اجتماعی شده است. دانشگاه آزاد اسلامی هم به عنوان بیکره عظیمی از آموزش عالی کشور در خصوص کاهش آسیب های اجتماعی نقش بسیار مهمی را ایفا کرده، تا جایی که حتی دکتر پناهی رئیس دانشگاه بارها در سخنان خود اعلام کرده است دانشگاه آزاد اسلامی ناظر به جامعه باشد، یعنی ناظر به نیازهای جامعه باشد. دانشگاه آزاد اسلامی رشته هایی خاص در مورد پرداختن به مساله آسیب های اجتماعی را دارد و از نظر علمی نیز این ظرفیت وجود دارد. بنابراین کنسرسیوم آسیب های اجتماعی نیز قرار است در همین راستا افتتاح شود. البته دبیرخانه آن هنوز مشخص نیست اما هدف مرکز تحقیقاتی عضو این کنسرسیوم هستند. توانایی تصمیم گیری، حل مساله، تفکر خلاق، تفکر نقادانه، رویارویی با هیجان ها، توانایی رویارویی با استرس ها و... از مهارت هایی است که در مراکز تحقیقاتی آسیب های اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی آموزش داده می شود.

امکان برگزاری برخی کلاس های دانشجویان به صورت حضوری

احمد حسین فلاحی، سخننگوی کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس در برنامه رادیویی «صبح و گفت و گو» درباره آموزش های مجازی در روزهای کروناایی؛ دانشگاه های کشور را به دو دسته تئوری و عملی تقسیم کرد و گفت: «دانشگاه های فنی و حرفه ای و صنعتی نیازمند کلاس های حضوری هستند و کلاس ها و کارگاه های مجازی برای آنها بی معنا و بی فایده است.» وی افزود: «با توجه به اینکه برخی دانشگاه ها و کارگاه های آموزشی به دلیل برخورداری از فضای وسیع و با سقف بلند امکان برگزاری کلاس های حضوری و فیزیکی را دارند ما هم این مساله را به وزیر علوم منعکس کردیم تا این کلاس ها مجازی برگزار نشوند.» به گفته فلاحی، برگزاری کلاس های مربوط به دانشگاه های فنی و حرفه ای و کارگاه های سازمان فنی و حرفه ای و دانشگاه های پزشکی به صورت مجازی بی معناست؛ چرا که با این کار عملا آموزش تعطیل می شود و خود دانشجویان هم به این موضوع معترض هستند.

اختصاص ۱۱۴ فرصت مطالعاتی جامعه و صنعت به اعضای هیات علمی

محمدسعید سیف روز جمعه در گفت و گو با ایرنا درباره افزایش تعداد فرصت های مطالعاتی داخل کشور اعضای هیات علمی اظهار داشت: «سال گذشته تعداد اعضای هیات علمی که از فرصت های مطالعاتی داخل کشور استفاده کردند روی عدد ۵۰ بود اما این تعداد در سال جاری به ۱۱۴ نفر افزایش یافت.» وی با اعلام افزایش استقبال اعضای هیات علمی از فرصت های مطالعاتی داخل کشور گفت: «یکی از کانال های توسعه ارتباطات با جامعه، حضور اعضای هیات علمی در قالب همین فرصت های مطالعاتی برای شناخت، آسیب شناسی و شروع همکاری هاست.» مدیرکل دفتر ارتباط با صنعت و وزارت علوم با بیان اینکه فرصت های مطالعاتی در رشته های مهندسی، علوم انسانی، هنر، کشاورزی، علوم پایه و دیگر رشته های دانشگاهی در حال انجام است، تاکید کرد: «دستگاه های مانند شهرداری ها، فرمانداری ها، بهزیستی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان صدا و سیما در این فرصت های مطالعاتی به دنبال رشته هایی غیر از فنی مهندسی هستند و دانشگاه ها در این زمینه باید با این دستگاه ها تعامل کنند.» سیف خاطرنشان کرد: «به منظور تقویت و برقراری ارتباط منسجم دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی با بخش های جامعه، صنعت و عملیاتی کردن یافته های اعضای هیات علمی همچنین آشنایی با نیازهای واقعی این دو بخش، آیین نامه فرصت مطالعاتی اعضای هیات علمی در جامعه و صنعت تدوین و ابلاغ شد.»

نیمکت خبر

بسط جهانی علوم انسانی متکی بر علوم اسلامی می شود

منصور غلامی، وزیر علوم در نشست مشترک با مدیران حوزه های علمیه کشور با بیان اینکه امروزه تعداد زیادی از افرادی را داریم که حداقل یک دوره موثر را در حوزه های علمیه تحصیل کرده اند و الان به عنوان استادی دانشگاهی در مراکز آموزش عالی کار می کنند، اظهار کرد: «با حضور این افراد در دانشگاه ها، تحقیقات و آموزشی که انجام می گیرد، خود به خود ذیل این آموخته ها و اهداف و برنامه ها شکل می گیرد.» به گفته وزیر علوم، به نظر می رسد آنچه مهم است و باید به آن پرداخته شود، نگاه به آینده دور و داشتن برنامه های جدی و راهبردی در این حوزه است. وی در ادامه عنوان کرد: «ما در حوزه علوم انسانی ظرفیت بسیار بالایی داریم، به خصوص ظرفیت متکی بر دانش حاصل از نگاه اسلام به مباحث مختلف در عالم. این ظرفیت به خصوص در کشور ما که شاید از معدود کشورهای اسلامی هستیم که حوزه های علمیه با این قدمت وجود دارد و آثار و داشته های علمی مان می هم در واقع بر دوش عالمان دینی بوده است. لذا این ظرفیت را برای آینده هم باید حفظ کرد و هم باید بسط داد. شرایط زمانی هم طوری است که این اجازه را می دهد در فضای دورتر از مکانی که الان در جغرافیایی کشورمان قرار گرفته، این حرکت و توسعه را داشته باشیم.»